

ГРИНИК Ірина – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. І. Франка 24, Дрогобич, Україна, індекс 82100 (irynahrynyk@dspu.edu.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3210-3499>

ОСОБЛИВОСТІ АКТИВІЗАЦІЇ ТВОРЧОЇ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАГІСТРІВ-ПСИХОЛОГІВ: ІННОВАЦІЙНІ ШЛЯХИ ТА ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ

Анотація. *Мета статті* сфокусована на розробці та науковому обґрунтуванні комплексу інноваційних педагогічних умов, спрямованих на подолання системних бар'єрів та повноцінне розкриття творчого наукового потенціалу здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня в умовах змін.

Методологія. Дослідження ґрунтується на ключових положеннях діяльнісного (Г. С. Костюк, С. Д. Максименко) та компетентнісного підходів, які розглядають творчість як вищий рівень продуктивної наукової активності. Застосовано методи теоретичного аналізу, синтезу, концептуалізації та системного моделювання для виявлення специфіки творчої наукової діяльності залежно від профілю підготовки. Використано порівняльно-структурний аналіз для ідентифікації системних і суб'єктивних бар'єрів, що гальмують розвиток методологічної рефлексії та самостійності магістрантів.

Наукова новизна. Теоретично обґрунтовано бінарний характер творчої наукової діяльності магістра-психолога, яка диференціюється на теоретичну творчість (концептуальна новизна, синтез парадигм) та практичну творчість (інструментальна інновація, розробка авторських методик). Систематизовано ключові бар'єри (зокрема, часовий дефіцит, шаблонність завдань, страх ризику). Розроблено та обґрунтовано систему інноваційних педагогічних умов та технологій, що включають: трансформацію ролі наукового керівника у ментора-фасилітатора; орієнтацію на індивідуалізацію дослідницьких завдань; впровадження проєктного навчання та створення лабораторії авторських методик.

Висновки. Творча наукова діяльність є каталізатором формування інноваційної компоненти професійної компетентності магістрів-психологів, що вимагає перманентного переходу від репродуктивних завдань до розв'язання проблемних ситуацій. Запропонована інноваційна педагогічна модель забезпечує цілісний підхід до розкриття творчого потенціалу. Перспективи подальших досліджень полягають в емпіричному дослідженні творчого мислення та його проявів у навчальній діяльності студента-магістра.

Ключові слова: творча наукова діяльність, наукова діяльність, магістри-психологи, інноваційна компетентність, методологічна рефлексія, педагогічні умови.

HRYNYK Iryna – Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Psychology, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, I. Franka Str., Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (irynahrynyk@dspu.edu.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3210-3499>

FEATURES OF ACTIVATION OF CREATIVE SCIENTIFIC ACTIVITY OF PSYCHOLOGY MASTERS: INNOVATIVE WAYS AND PEDAGOGICAL CONDITIONS

Abstract. *The purpose* of the article is focused on the development and scientific substantiation of a set of innovative pedagogical conditions aimed at overcoming systemic barriers and fully revealing the creative scientific potential of second-level (master's) higher education students in the context of change.

Methodology. The study is based on the key provisions of the activity (G. S. Kostyuk, S. D. Maksymenko) and competency approaches, which consider creativity as the highest level of productive scientific activity. Methods of theoretical analysis, synthesis, conceptualization and system modeling were applied to identify the specifics of creative scientific activity depending on the profile of training. Comparative structural analysis w barriers that inhibit the development of methodological reflection and independence of master's as used to identify systemic and subjective students.

Scientific novelty. The binary nature of the creative scientific activity of a psychology master's degree student, which is differentiated into theoretical creativity (conceptual novelty, synthesis of paradigms) and practical creativity (instrumental innovation, development of original methods) is theoretically substantiated in the article. Key barriers are systematized (in particular, time deficit, template tasks, fear of risk). A system of innovative pedagogical conditions and technologies is developed and substantiated, which include: transformation of the role of the scientific supervisor into a mentor-facilitator; orientation on the individualization of research tasks; implementation of project-based learning and creation of a laboratory of original methods.

Conclusions. Creative scientific activity is a catalyst for the formation of an innovative component of professional competence of master psychology students, which requires a permanent transition from reproductive tasks to solving problem situations. The proposed innovative pedagogical model provides a holistic approach to the disclosure of creative potential. Prospects for further research lie in the empirical study of creative thinking and its manifestations in the educational activities of a master student.

Key words: creative scientific activity, scientific activity, master psychology students, innovative competence, methodological reflection, pedagogical conditions.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство характеризується високою динамікою соціальних та технологічних змін, що детермінує необхідність постійної генерації нових психологічних знань. Розвиток творчого наукового потенціалу є ключовою умовою для формування професійної інноваційної компетентності магістрів-психологів, здатної відповідати на нетипові виклики, які щодня виникають у суспільстві. Оскільки традиційні психологічні парадигми не завжди адекватні для пояснення нових феноменів (наприклад, криз, спричинених діджиталізацією чи соціополітичними конфліктами), виникає об'єктивна потреба в оригінальних дослідницьких підходах. Здатність до наукової творчості забезпечує магістрів-психологів навичками концептуалізації та моделювання складних міждисциплінарних проблем, що виходять за межі усталених теорій.

Стимулювання творчої наукової діяльності особистості є важливою складовою наукової діяльності. У сфері практичної психології творча самостійність фахівця дозволяє відійти від шаблонних рішень і створювати персоналізовані та ефективні інтервенції для клієнтів.

Магістерська підготовка, орієнтована на творчість, формує у випускників критичне мислення та методологічну гнучкість, необхідні для самостійного наукового пошуку. Зрештою, високий творчий науковий потенціал психологів-дослідників сприяє інтеграції вітчизняної науки у світовий науковий простір через публікацію оригінальних результатів. Таким чином, пріоритетне завдання магістратури полягає у переході від репродуктивного засвоєння знань до продуктивної науково-творчої діяльності майбутніх фахівців, що забезпечує їхню конкурентоспроможність та експертність.

Аналіз досліджень. В українській науковій традиції творчість розглядається як вищий рівень пізнавальної та практичної діяльності, детермінований продукуванням якісно нового продукту. Фундаментальна концепція наукової творчості розглядається у працях С.Д. Максименка, Г. С. Костюка та В. О. Моляко. У їхніх наукових доробка наукова творчість розглядається як процес проблемного мислення, спрямований на відкриття невідомого, формування інноваційних гіпотез та розбудову теоретичних систем (Костюк, 1989; Максименко, 2016; Моляко, 2021). Для магістранта-психолога це означає розвиток здатності до проблемного бачення (ідентифікації наукової лакуни) та генерації оригінальних шляхів її розв'язання.

Так, С. Д. Максименко розглядаючи творчість у контексті діяльнісного підходу, акцентує на її самостійному, цілеспрямованому та дослідницькому характері. Така активність безпосередньо формує у суб'єкта системний стиль мислення і забезпечує становлення його методологічної культури (Максименко, 2016).

На думку В. О. Моляко, до ключових складових творчого потенціалу, що релевантні науковій діяльності, належать: оригінальність (продукування нешаблонних ідей), проблемність (ініціювання та коректне формулювання наукових проблем) та дослідницька ініціатива (внутрішня мотивація до пошуку нового знання) (Моляко, 2021).

Відповідно до компетентнісного підходу (В. І. Луговий), творча наукова діяльність інтегрує набуті знання, вміння та навички, трансформуючи їх у площину особистісної готовності до інноваційної роботи. У цьому контексті магістерська кваліфікаційна робота слугує творчим актом, який об'єктивно засвідчує здатність випускника до самостійного наукового пошуку (Луговий, 2023).

Більшість науковців підкреслюють кореляцію наукової творчості з розвитком методологічної рефлексії – здатністю магістра критично оцінювати власні дослідницькі процедури, здійснювати верифікацію методів пізнання та обирати адекватні методологічні схеми.

Творчість у цьому сенсі є проявом гносеологічної сміливості – готовності виходити за межі відомих, усталених методологічних парадигм. Успішна творча діяльність також вимагає формування комплексу психологічної готовності, що включає внутрішню мотивацію, високу інтелектуальну активність та емоційно-вольові якості (критичність, наполегливість, сміливість) (Клименко, 2006).

Згідно з ключовими положеннями діяльнісного підходу в українській психології (Г. С. Костюк, С. Д. Максименко), творчість розвивається виключно у процесі активної діяльності. Важливою умовою розвитку є інтеграція творчої наукової діяльності в освітній процес як провідного принципу навчання, а не як окремого елемента. Це вимагає перманентного переходу від виконання репродуктивних завдань до розв'язання проблемних ситуацій, які не мають очевидного рішення і вимагають інтелектуального напруження та авторського рішення (Максименко, 2015; Сова, 2022).

На відміну від бакалаврського рівня, магістерська діяльність повинна мати виражений науково-дослідницький характер. Це зумовлює необхідність вищого ступеня самостійності, оригінальності дослідження та відповідальності магістранта за емпірично та теоретично обґрунтовані результати. Тому опираючись на ці теоретичні положення можна більш ґрунтовно аналізувати проблеми практики та розробки інноваційних шляхів активізації творчої діяльності у магістрів-психологів.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні сутності, структури та психолого-педагогічних засад творчої наукової діяльності магістрів-психологів, а також у розробці та обґрунтуванні інноваційних шляхів і педагогічних умов її активізації у процесі фахової підготовки.

Виклад основного матеріалу. Магістерська підготовка, на відміну від бакалаврської, апріорі вимагає орієнтації на поглиблену спеціалізацію та наукову самостійність.

Системна, цілеспрямована, самостійна діяльність магістра, що реалізується через виконання науково-дослідницьких завдань (курсів, магістерська робота, публікації) і завершується створенням нового теоретичного або практичного продукту. Ця діяльність містить мотиваційно-цільовий (інтерес до пошуку), пізнавально-операційний (дослідницькі навички) та рефлексивно-оцінювальний компоненти, що полягають у критичній оцінці результатів.

Інтегрована здатність магістра ефективно застосовувати набуті знання, уміння та особистісні якості для розв'язання складних професійних завдань. Творча діяльність є основою для формування інноваційної компоненти цієї компетентності.

Дослідницька орієнтація у магістерських програмах спрямована і на підготовку до подальшої наукової діяльності і вимагає від магістра-психолога творчості у методології, концептуалізації та теоретичному синтезі. У цьому зрізі творчість проявляється у здатності розширювати або критикувати існуючі парадигми.

Практична орієнтація програм, сфокусованих на консультуванні, тренінгах, коучингу чи організаційній роботі, вимагають творчості у розробці, адаптації та впровадженні нових інструментів та інтервенцій. Творча наукова діяльність тут є засобом верифікації ефективності авторських практичних рішень.

Навчальний процес у магістратурі уже містить низку форм, які потенційно стимулюють творчу наукову діяльність, хоча їхня ефективність може варіювати. Розглянемо форми роботи та методи стимулювання творчої діяльності у магістратурі (табл. 1).

Незважаючи на інституційне декларування важливості наукової творчості, повноцінному розкриттю творчого наукового потенціалу магістрів-психологів перешкоджає низка системних та суб'єктивних бар'єрів, які об'єктивно знижують якість дослідницької активності.

Однією з ключових системних проблем є часовий дефіцит та перевантаженість навчального плану. Надмірна насиченість теоретичними курсами у поєднанні зі стислими термінами підготовки магістерської кваліфікаційної роботи (МКР) призводить до формалізації дослідницького процесу. У цих умовах магістранти змушені обирати репродуктивні та нетворчі рішення замість глибокого, оригінального пошуку.

Додатковим інституційним обмеженням є недостатня методична підтримка інновацій. Наявність уніфікованих, надмірно жорстких вимог до структури та оформлення кваліфікаційної роботи може спричиняти шаблонність завдань і суттєво стримувати магістрів від вибору справді нових або міждисциплінарних тем, які, за своєю суттю, вимагають застосування нестандартних методологічних підходів.

З боку суб'єкта освітнього процесу домінуючим чинником є страх ризику та невдачі, оскільки творчість нерозривно пов'язана з невизначеністю результату. Як наслідок, магістранти часто надають перевагу репродуктивним дослідженням (дублюванню уже відомого) перед оригінальним науковим пошуком через побоювання не досягти очікуваного позитивного результату або зіткнутися з критикою з боку наукової спільноти.

Суттєвим чинником, що гальмує розвиток авторського стилю, є низька культура наукового керівництва. Не кожен керівник здатен повноцінно виконувати роль фасилітатора творчості. У випадках надмірно директивного керівництва відбувається нав'язування магістру власного бачення проблеми, що нівелює його самостійність та гальмує формування індивідуальної дослідницької позиції.

Нарешті, гостро стоїть проблема відсутності інтеграції теорії і практики. Існує значний розрив між фундаментальною підготовкою та реальними потребами практики. Творчий потенціал магістрів-психологів не може бути повноцінно реалізований, якщо вони не здатні трансформувати теоретичні знання у практичні інновації (для практичних спеціальностей) і, відповідно, теоретично осмислювати емпіричний досвід. Подолання цих бар'єрів є необхідною умовою для забезпечення продуктивної науково-творчої діяльності.

Таблиця 1

Характеристика стимулювання наукової творчості магістрів

Форма роботи	Роль у стимулюванні творчості	Ефективність (Е) та обмеження (О)
Кваліфікаційна робота	Кульмінація творчої наукової діяльності, вимагаючи самостійної постановки проблеми та унікального розв'язання	Е: Висока ефективність, оскільки вимагає повного циклу дослідження О: Часто зводиться до репродуктивного відтворення вже існуючих методик через брак часу або орієнтацію на «безпечну» тему
Наукові гуртки, проблемні групи	Створюють креативне середовище для обміну ідеями та спільного обговорення невирішених проблем, стимулюючи командну творчість	Е: Висока ефективність для формування мотивації та навичок дискусії О: Несистематичність; залежність від особистості керівника та його здатності генерувати справді проблемні завдання
Участь у конференціях та семінарах	Стимулює публічну презентацію оригінальних результатів та формує навичку захисту власної наукової позиції	Е: Важлива для розвитку наукової ідентичності О: Часто слугує лише формальним додатком до кваліфікаційної роботи, а доповіді є описовими, а не концептуально-творчими
Проблемні практичні курси	Завдання, що вимагають розробки власних інструментів (наприклад, написання авторського тренінгу, методик)	Е: Відмінна для практично орієнтованої творчості. О: Може бракувати наукової верифікації (емпіричної перевірки) цих розробок

Для розуміння специфіки стимулювання наукової творчості та її реалізації наведемо її специфіку для дисциплін теоретичного та практичного спрямування, що містяться у магістерських програмах підготовки здобувачів освіти другого магістерського рівня.

Творча наукова діяльність магістрів-психологів демонструє виразну диференціацію залежно від профілю освітньої програми – теоретичного чи практичного спрямування, що обумовлює різницю як у методології пошуку, так і в очікуваному науковому продукті.

Для магістрів, чия підготовка зосереджена на фундаментальних дисциплінах (наприклад, методологія, загальна психологія, теорії особистості), основною метою творчості є генерація нового знання, спрямованого на розширення або реконструкцію наукової картини світу. Предметом наукового пошуку виступають фундаментальні категорії, концепції та закономірності психіки, що вимагає їхньої критичної оцінки та моделювання.

Прояв творчості у цьому напрямі реалізується через концептуалізацію, інтеграцію та критичний аналіз. Це виявляється у здатності магістранта створювати оригінальні теоретичні схеми, знаходити неявні зв'язки між різними парадигмами та здійснювати філософське осмислення проблематики. Очікуваним науковим результатом є розробка теоретичної моделі, нової концепції, систематизація малодослідженої проблематики або критичний аналіз існуючої парадигми. Відповідно це вимагає від магістра домінування аналітичного мислення, синтезу та абстрагування. Основними формами наукової діяльності у цьому випадку виступають теоретичні розділи магістерських робіт, оглядові статті та виступи на методологічних семінарах.

Натомість, для магістрів, які орієнтовані на практичну діяльність (психологічне консультування, психодіагностика, психокорекція), творча діяльність має інструментальний характер. Її основна мета полягає у створенні нового продукту (авторського інструменту, програми, методики), який ефективно вирішує конкретну соціальну чи індивідуальну проблему.

Предметом наукового пошуку тут є неефективність існуючих практичних підходів та актуальні потреби клієнтів/організацій. Прояв творчості реалізується через інструменталізацію, адаптацію та впровадження.

Магістр має продемонструвати здатність розробляти, модифікувати та комбінувати діагностичні чи корекційні засоби, використовуючи проєктний менеджмент та емпіричне тестування.

Очікуваним творчим результатом є авторська тренінгова програма, унікальна методика діагностики/корекції або модель впровадження психологічної послуги у певному середовищі. Це передбачає домінування клінічного/практичного мислення.

Відповідними формами наукової діяльності є емпіричні розділи магістерських робіт, практичні посібники та участь у прикладних грантах.

Таким чином, творча наукова діяльність магістрів-психологів може бути бінарним процесом: теоретична творчість спрямована на концептуальну новизну, а практична творчість – на інструментальну інновацію. Ефективна магістерська підготовка вимагає інтеграції цих двох напрямів, оскільки лише фахівець, здатний теоретично обґрунтувати свою інноваційну практику та емпірично перевіряти теорію, може вважатися творчим суб'єктом науково-практичної діяльності.

Отже, творча наукова діяльність магістра-психолога не може бути редукована до формального написання тексту кваліфікаційної роботи; вона є значно ширшим інтелектуально-інноваційним процесом.

Для теоретика наукова творчість є інтелектуальною роботою зі змістом, яка маніфестується у процесах концептуалізації, синтезу та критичної ревізії, кінцевою метою чого є створення нових категорій, теоретичних структур і методологічних парадигм.

Для практика творчість набуває форми інноваційної діяльності, сфокусованої на інструменталізації. Вона спрямована на удосконалення, розробку та валідацію методів роботи з людиною та соціальним середовищем, забезпечуючи практичну ефективність психологічних інтервенцій.

В умовах закладу вищої освіти важливо створювати умови, що сприятимуть та стимулюватимуть творчість забезпечать впровадження інноваційних методик.

Ключові умови мають бути спрямовані на створення в освітньому середовищі атмосфери психологічної безпеки та інтелектуальної свободи включають створення креативного освітнього середовища, яке передбачає не лише технічне, а й методологічне забезпечення пошуку. Необхідно заохочувати сміливість у виборі нетрадиційних тем, а також толерантність до «невдалих» гіпотез як елементів творчого процесу та результатів «без результату».

Необхідним аспектом у розвитку наукової творчості є орієнтація на індивідуалізацію дослідницьких завдань: відхід від уніфікованих вимог до магістерської роботи на користь персоналізованих треків, що відповідають професійним інтересам магістра (дослідницький, консультативний, організаційний).

Орієнтація на міждисциплінарну інтеграцію сприятиме створенню умов для синтезу психологічних знань із суміжними науками (нейронауками, економікою, соціологією, ІТ) і стимулює концептуалізацію нових, комплексних проблем, які лежать на стику дисциплін.

Для безпосередньої активізації творчості пропонується застосовувати технології для розвитку теоретичної творчості методом евристичного пошуку проблем (орієнтація не на конкретну тему, а на дослідницьку область) чи концептуальне моделювання, що передбачає використання технік ментальних карт для візуалізації взаємозв'язків між різними психологічними теоріями.

Для якісної активізації наукової творчості магістрів-психологів, необхідної для розробки нових інструментів та ефективних інтервенцій, доцільно впроваджувати технології, що інтегрують навчальний процес із вирішенням реальних соціальних запитів.

Однією з найбільш ефективних технологій є проєктне навчання із соціальним замовленням. Такий підхід передбачає роботу магістрів у малих міждисциплінарних групах над реальною практичною проблемою (наприклад, розробкою методики діагностики емоційного вигорання для фахівців). Наукова творчість у цьому контексті проявляється у спільному інструментальному пошуку та швидкій апробації (пілотуванні) прототипу рішення. Це дозволяє магістрам-психологам не просто засвоювати теорію, а й генерувати функціональні та готові до впровадження інновації.

Додатковим інституційним механізмом є створення лабораторії авторських методик на базі кафедри, а саме спеціалізованої платформи, де магістри під фаховим керівництвом викладача здійснюють повний цикл розробки: від концептуалізації та проектування власних психодіагностичних або корекційних інструментів до їхнього пілотування та валідації. Застосування цього підходу трансформує магістерську кваліфікаційну роботу з академічного, часто репродуктивного документа на інноваційний продукт, що має високу прикладну цінність і засвідчує сформованість авторського стилю та творчого потенціалу випускника закладу вищої освіти.

У контексті стимулювання творчої наукової діяльності магістрів-психологів, роль наукового керівника набуває принципово нового значення, трансформуючись від суто експертної та контролюючої до фасилітаційної та менторської.

Першочергово, керівник має змінити свою позицію від експерта до ментора-фасилітатора. Його завдання полягає не у наданні готових рішень чи нав'язуванні теми, а у стимулюванні критичних запитань і розвитку методологічної автономії магістранта. Керівник повинен активно підтримувати сміливість магістра у виборі оригінальних, хоча й потенційно ризикованих, дослідницьких шляхів, розуміючи, що творчість неможлива без інтелектуального ризику та невизначеності.

Крім того, критично важливим є навчання рефлексії. Для формування самостійності та відповідальності магістранта необхідно регулярно проводити рефлексивні сесії. Під час цих зустрічей магістр має можливість не лише звітувати про прогрес, але й аналізувати власні методологічні помилки, здійснювати самокритичну оцінку проміжних результатів та переглядати хід дослідження. Така практика перетворює помилки на досвід, стимулюючи глибинний процес наукового самовдосконалення.

Підкреслимо, що впровадження проєктного навчання та лабораторії авторських методик прямо протидіє шаблонності завдань і формалізації досліджень. Принцип індивідуалізації дослідницьких завдань ефективно вирішує проблему браку внутрішньої мотивації та інтересу, оскільки творчий процес стає особистісно значущим для магістранта.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Проведений теоретико-методологічний аналіз переконливо підтвердив, що творча наукова діяльність є невіддільним та критично важливим елементом фахової підготовки магістрів-психологів, оскільки вона слугує каталізатором для формування інноваційної компоненти їхньої професійної компетентності.

Критично важливими для розвитку цього потенціалу є методологічна рефлексія, критичне мислення та автономність, які формуються лише через розв'язання проблемних ситуацій, а не через виконання репродуктивних завдань. Водночас, виявлено низку системних бар'єрів, зокрема шаблонність завдань у магістерських роботах, часовий дефіцит та недостатня фасилітація з боку керівників, що вимагає негайної корекції освітнього процесу.

У відповідь на ці виклики, розроблена система педагогічних умов, що включає індивідуалізацію завдань та впровадження проєктного навчання. Ключовою умовою успіху є трансформація ролі наукового керівника у ментора-фасилітатора, який активно стимулює самостійність і підтримує інтелектуальний потенціал магістранта.

Перспективи подальших досліджень вбачаються у емпіричному дослідженні творчого мислення та його проявів у навчальній діяльності студента-магістра.

Література

- Клименко В.В.** Психологія творчості. Навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 480 с.
- Костюк Г. С.** Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. К.: Рад. школа, 1989. 608 с
- Максименко С.Д.** Генетична психологія особистості: психічний розвиток і навчання. *Проблеми сучасної психології*. 2016. Вип. 31. С. 7–19.
- Особистість у розвитку: психологічна теорія і практика : монографія / за ред. С. Д. Максименка, В. Л. Зливкова, С. Б. Кузікової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2015. 430 с.
- Психологія творчості : навчальний посібник / М. О. Сова, С. О. Деніжна, І. О. Петухова. Ірпінь : Державний податковий університет, 2022. 92 с.
- Теоретичні та методичні основи модернізації механізмів підвищення дослідницької спроможності університетів України у контексті імплементації концепції «Відкрита наука» та повоєнного відновлення України як сильної європейської країни: монографія / В. Луговий, І. Драч, О. Петро, В. Зінченко, Ю. Мелков, І. Жилияєв, І. Рєгейло, О. Слободянюк, Н. Базелюк; за ред. В. Лугового, І. Драч, О. Петров. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. 173 с
- Функціонування творчого мислення в інформаційно-віртуальному просторі суб'єкта: монографія / за ред. В. О. Моляко. Київ – Львів : Видавець Вікторія Кундельська, 2021. 194 с.

References

- Klymenko, V. V.** (2006). *Psykhologhiia tvorchosti* [Psychology of creativity]. Navchalnyi posibnyk. K.: Tsentr navchalnoi literatury, 2006, 480 [in Ukrainian].
- Kostiuk, H. S.** (1989). *Navchalno-vykhovnyi protses i psykhichni rozvyt osobystosti* [Educational process and mental development of the personality]. K.: Rad. shkola, 1989, 608 [in Ukrainian].
- Maksymenko, S. D.** (2016). *Henetychna psykhologhiia osobystosti: psykhichni rozvyt i navchanni* [Genetic psychology of personality: mental development and learning]. *Problemy suchasnoi psykhologhii – Problems of modern psychology*. 2016. Vypusk 31, 7–19.
- Osobystist u rozvytku: psykhologichna teoriia i praktyka : monohrafiia* [Personality in development: psychological theory and practice: monograph]/ za red. S. D. Maksymenka, V. L. Zlyvkova, & S. B. Kuzikovoï (2015). Sumy : Vyd-vo SumDPU imeni A. S. Makarenka, 430 [in Ukrainian].
- Psykhologhiia tvorchosti : navchalnyi posibnyk* [Psychology of Creativity: A Textbook] (2015) / M. O. Sova, S. O. Dienizhna, & I. O. Pietukhova. Irpin : Derzhavnyi podatkovyi universytet, 2022, 392 [in Ukrainian].
- Teoretychni ta metodychni osnovy modernizatsii mekhanizmv pidvyshchennia doslidnytskoi spromozhnosti universytetiv Ukrainy u konteksti implementatsii kontseptsii «Vidkryta nauka» ta povoiennoho vidnovlennia Ukrainy yak sylnoi yevropeiskoi krainy: monohrafiia* [Theoretical and methodological foundations of modernization of mechanisms for increasing the research capacity of Ukrainian universities in the context of the implementation of the concept of "Open Science" and the post-war restoration of Ukraine as a strong European country: monograph] (2023) / V. Luhovyi, I. Drach, O. Petroie, V. Zinchenko, Yu. Mielkov, I. Zhyliaiev, I. Reheilo, O. Slobodiani, N. Bazeliuk; za red. V. Luhovoho, I. Drach, O. Petroie. Kyiv : Instytut vyshchoi osvity NAPN Ukrainy, 173 [in Ukrainian].
- Funktsionuvannia tvorchoho myslennia v informatsiino-virtualnomu prostori subiekta: monohrafiia* [Functioning of creative thinking in the informational and virtual space of the subject: monograph] (2021). za red. V. O. Moliako. Kyiv – Lviv : Vydavets Viktoriia Kundelska, 194 [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 30.09.2025

Дата прийняття статті: 23.10.2025

Опубліковано: 28.11.2025